REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

NACIONALNI OKVIR ZA UGOTAVLJANJE IN ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Sprejeto na kolegiju ministrice

FEBRUAR 2017

KAZALO

1. UVOD 2
2. NAČELA 9
3. STANJE IN ZGODOVINSKI PREGLED 11
4. MEDNARODNE PRIMERJAVE 16
5. NACIONALNI OKVIR ZA UGOTAVLJANJE IN ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA 21
5.1. Vzgojno izobraževalne organizacije (vrtci, osnovne in srednje šole) 23
5.1.1. Samoevalvacija in zunanja evalvacija vzgojno-izobraževalnih organizacij 23
5.1.1.1. Proces samoevalvacije in Poročilo o kakovosti (3- letni cikel) 24
5.1.1.2. Zunanja evalvacija: Zunanja evalvacija s strani evalvatorjev (na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno - izobraževalne organizacije) ter zunanja evalvacija s strani Inšpektorata za šolstvo in šport 28
5.2. Izobraževalni sistem 29
5.2.1. Evalvacija vzgojno izobraževalnega sistema 29
5.2.1.1. Oblike evalvacije 30
6. VODENJE IN UPRAVLJANJE OKVIRA NA RAVNI SISTEMA IN NA RAVNI VZGOJNO- IZOBRAŽEVALNIH ORGANIZACIJ 33
6.1. Vodenje in upravljanje okvira na ravni sistema- letna raven 34
6.2. Vodenje in upravljanje okvira na ravni sistema – sumarna poročila 34
6.3. Vodenje in upravljanje okvira na ravni organizacij- letna raven 35
6.4. Vodenje in upravljanje okvira na ravni organizacij v triletnem obdobju 35
7. POGOJI ZA URESNIČITEV OKVIRA 36
8. SKLEP 38
9. VIRI 39

1. UVOD

Vloga znanja in pomen izobrazbe v sodobni družbi vnaša sorazmerno visoka pričakovanja, ki jih različni deležniki, starši, delodajalci, kot tudi učenci ter učenke in odrasli udeleženci naslavljajo na sistem vzgoje in izobraževanja. Zagotavljanje večje kakovosti v izobraževanju in usposabljanju je predmet politične razprave o izobraževanju tako na nacionalni ravni, na ravni EU kot na najširši mednarodni ravni – zahteva po kakovostnem in pravičnem izobraževanju je danes globalna zahteva (OZN 2015). Na evropski ravni zato obstaja široko soglasje o potrebi po politikah in sistemih, usmerjenih na zagotavljanje in krepitev kakovosti v izobraževanju (Eurydice 2015, 10).

Uveljavljanje konceptov kot so: dostopnost in množičnost šolanja, podaljševanje formalnega izobraževanja in uveljavljanje vseživljenjskega učenja je v organizacijo in delovanje sistema vzgoje in izobraževanja vneslo dimenzije, ki zahtevajo spremljanje, vrednotenje in izboljševanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela šol ter kakovostno vodenje in upravljanje tega obsežnega dela družbenega sistema.

Predlog nacionalnega okvira kakovosti je tako potrebno videti kot del širših skupnih prizadevanj držav sveta in še posebej vključevanja Slovenije v dejavnosti razvitih držav EU na področju ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti (v nadaljevanju UZK). S predlaganim okvirom Slovenija sledi institucionalnemu razvoju na področju EU, pri tem deluje na podlagi mednarodnih usmeritev in priporočil ter ustrezno opredeljuje potrebo in zahteve po UZK z različnih vidikov šolskega sistema v nacionalnih dokumentih.

Slovenija je na področju kakovosti sodelovala v OECD študiji Synergies for Better Learning: An International Perspectives on Evaluation and Assessment, ki prav tako predstavlja širši vidik in eno od izhodišč predloga uvedbe modela UZK v slovenski šolski sistem (OECD 2013, Brejc idr., 2011). V študiji je bilo ugotovljeno, da »se vlade in oblikovalci izobraževalne politike vse bolj osredotočajo na evalvacijo in ocenjevanje učencev, učiteljev, vodij šol, šol in šolskih sistemov. Ti so uporabljeni kot orodja za boljše razumevanje, kako dobro se učijo učenci, za zagotavljanje informacij staršem in širši družbi o delovanju šolstva, za izboljševanje šol, vodenja in praks poučevanja. Rezultati ocenjevanja in evalvacije postajajo ključni pri ugotavljanju, kako dobro delujejo šolski sistemi, in za zagotavljanje povratne informacije, vse z namenom pomagati učencem delati bolje« (OECD 2013, 13).

Študija sicer ugotavlja, da »je trenutno stanje in uporaba evalvacije med državami OECD zelo raznolika«, da pa je moč zaznati nekaj pojavljajočih se skupnih tem, med drugim to, da se evalvacija širi in postaja vse bolj raznolika. Pri tem večina držav OECD širi uporabo evalvacije in ocenjevanja, saj v njih vidi osrednjo strateško vlogo. In če sta bila evalvacija in ocenjevanje prej osredotočena predvsem v ocenjevanje učencev, se pristop širi in vključuje vse večjo uporabo zunanje evalvacije, ocenjevanja učiteljev in vodij, širi se uporaba podatkov o delovanju. Študija predstavi naslednje izzive in usmeritve šolskim sistemom:

- uporaba celostnega pristopa,
- povezava evalvacije in ocenjevanja z izobraževalnimi cilji,
- osredotočenje na izboljšanje praks v učilnicah,
- postavitev učencev v središče,
- krepitev zmožnosti na vseh ravneh,
- upravljanje lokalnih potreb,
- oblikovanje širokega soglasja deležnikov.

Okvir evalvacije in ocenjevanja je razumljen kot del splošnega šolskega sistema, zasnovan je skladno s cilji šolskega sistema in stremi k izboljšanju dosežkov učencev. Razvit je v širšem kontekstu prevladujočih šolskih politik na državni ravni (npr. decentralizacija, stopnja uveljavljenosti tržnih mehanizmov), kot tudi tradicije, kulture in vrednot v izobraževanju.

Pregled in primerjava prakse v Sloveniji s študijo OECD (Brejc idr., 2011, OECD 2013) kaže, da je v Sloveniji različne elemente UZK mogoče najti na vseh stopnjah izobraževanja (od vrtca do univerze) in na vseh ravneh šolskega sistema (od učenca do mednarodnih primerjav). Stroga ocena bi bila, če bi rekli, da »dejansko delujočih sistemov UZK na področju vzgoje in izobraževanja v Sloveniji nimamo« (Kos Kecojević, Gaber (ur.) 2011, str. 37). Slovenija se namreč danes uvršča med države, ki deloma prakticirajo različne sisteme (modele) ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti ali kot navajata (Kos Kecojević, Gaber (ur.) 2011, str. 42 - 43): »Na posameznih ravneh in področjih vzgoje in izobraževanja v Sloveniji obstajajo namreč različna pojmovanja ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti, različna razmerja med notranjim in zunanjim spremljanjem kakovosti, različni so poudarki na t. i. mnenjski dimenziji o počutju in procesih ter presojanju učnih dosežkov. Razlike so tudi v mehanizmih in pripomočkih, ki so na voljo in se uporabljajo ter v številu institucij, ki se po

posameznih ravneh dejansko vključujejo v procese ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti. Pri tem je vsem ravnem skupno, da neposredno ali posredno zaznavajo:

- **potrebo po oblikovanju področnih protokolov UZK,**
- **potrebo po enotnih kazalnikih,**
- **potrebo po svetovanju (predvsem na ravni razumevanja podatkov in njihove pretvorbe v kazalnike in presoje kakovosti), in**
- **potrebo po razvoju pripomočkov in baz podatkov, ki naj bi bila namenjena vrtcem, šolam in pa vzgojiteljem in učiteljem za (samo)evalvacijo njihove aktivnosti.**

Našteto predstavlja osnovo za skupno jedro ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na različnih ravneh vzgoje in izobraževanja v Sloveniji«.

Potreba po ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja ni nova, na večjo pozornost, ki jo v sodobnem času posvečamo kakovosti vzgoje in izobraževanja, pa vpliva več dejavnikov, med drugim:

- usmerjenost izobraževalnih politik k avtonomiji, odpiranju učnih okolij, različnih možnosti in poti za prenos in pridobivanje znanja,
- povečana občutljivost za pravičnost, kakovost in učinkovitost izobraževalnih sistemov,
- večja naravnanost izobraževalnih politik na izvajanje na podatkih temelječe politike,
- možnosti, ki jih odpirajo nove tehnologije tako v procesu učenja in poučevanja kot tudi pri pridobivanju podatkov za izvajanje na podatkih temelječe politike,
- zavedanje, da je visokokakovostno izobraževanje bistveno za zaposljivost, socialno kohezijo in splošni ekonomski in družbeni uspeh v Evropi (Kos Kecojević, Gaber (ur.) 2011; Eurydice 2015).

Mehanizmi ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja tako niso novost. Izkušnje pa kažejo, da pri njihovem uveljavljanju prihaja do križanja različnih interesov, pojmovanj, vrednot številnih družbenih polj, skupin in posameznikov. Opredelitev pojma kakovosti je tako odvisna od paradigme dominantnega polja, ki je v ozadju kakovosti kot koncepta.

Pri opredeljevanju koncepta kakovosti prihaja tako v sodobni družbi, kot v šolah, ki delujejo v njih, do prepleta treh dispozitivov: suverenosti, nadzora in varnosti (Kos Kecojević, Gaber (ur.) 2011 v Foucault 2008 in 2009).

Zdi se, da je v sodobni družbi prevladujoč koncept ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v proces vzgoje in izobraževanja, ki vnaša dispozitive varnosti (Eurydice 2015). To pomeni, da se ob sočasnem umiku klasičnega koncepta nadzora nad šolami, vzpostavljajo novi mehanizmi predvsem v oblikah skrbi zase, za lastno delo in prihodnost šole.

Urednika znanstvene monografije Kakovost v šolstvu v Sloveniji (Kos Kecojević, Gaber (ur.) 2011,10) navajata, da »to ne pomeni, da so izginili ukazovalni in usmerjevalni momenti in momenti nadzora. Zakoni, preverjanje ravnanj in posebej rezultatov so vključeni v sistem zagotavljanja varnosti, kakovosti delovanja vzgojnih institucij kot momentov oblikovanja kakovosti (gotovosti) in varnosti življenj«.

Glede na smernice Evropske komisije (Eurydice 2015) je potrebno kakovost stalno spremljati in dvigati, za kar potrebujemo učinkovite sisteme ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na vseh ravneh izobraževanja.

Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti izobraževalnega sistema in izobraževalnih institucij se izvaja prek procesov spremljanja in evalvacije. Pri tem je v Sloveniji na področju izobraževalne politike spremljanje opredeljeno kot postopek metodološko utemeljenega in sistematičnega zbiranja informacij z namenom sprotnega reševanja vprašanj neposredno v pedagoški praksi. Evalvacija pa kot postopek, ki na osnovi raziskovalne metodologije omogoči oblikovanje strokovne presoje o doseganju ciljev in kakovosti (Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela, Ur. l. 7/2014).

Študija OECD (2013) ugotavlja, da države procesov evalvacije ne razumejo kot končni cilj, temveč kot orodje za izboljšanje izobraževalnih politik ter izvajanja vzgojno-izobraževalnega procesa. Pri tem so postopki izvajanja evalvacij (OECD 2013) vse bolj različni in kompleksni. Kompleksnost evalvacijskih postopkov se odraža tako pri uporabi različnih metod in tehnik kot tudi pri kombinaciji različnih pristopov. Večina držav, vključenih v analize Eurydice in OECD, uporablja tako zunanjo in notranjo evalvacijo, pri čemer se oba navedena pristopa ne izključujeta.

Načeloma pojem zunanja evalvacija vključuje procese oziroma aktivnosti ovrednotenja pojavov in procesov v izobraževanju, izvedene s strani oseb oziroma institucij, ki niso

neposredno vključene v predmet evalvacije (Eurydice 2015). Konkretno to pomeni, da npr. učiteljev, ki učijo na šoli, ki je predmet evalvacije, ne moremo razumeti kot zunanje evalvatorje. Učitelji pa lahko postanejo del zunanje evalvacije, kadar sodelujejo v procesu evalviranja druge šole – šole, na kateri sami ne učijo. Evalvacija je lahko zaupana neodvisnim ekspertom, ki so dolžni, v skladu s kriteriji, izvesti zunanjo evalvacijo. Vse ugotovitve so zunanji eksperti dolžni posredovati pristojnim telesom.

Načini izvedbe zunanje evalvacije so različni - najpogostejša oblika zunanje evalvacije v vseh državah EU je šolska inšpekcija, ki je organizirana na državni ravni (Eurydice 2015). Področja in pristojnosti šolske inšpekcije so sicer različna po državah, toda vsaj v določeni obliki jo imajo vse države.

Poleg zunanje evalvacije se vse bolj uveljavlja tudi notranja evalvacija. O notranji evalvaciji govorimo, kadar procese evalvacije izvajajo tisti, ki so vključeni v proces, ki je predmet evalvacije. Gre za neko vrsto samorefleksije, ki je usmerjena in vodena v skladu s predpisanimi postopki (Eurydice 2015).

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D in 47/15; v nadaljevanju ZOFVI) kot vrsto naložene evalvacije opredeli samoevalvacijo.

Samoevalvacijo lahko opredelimo kot obliko notranje evalvacije, kjer strokovnjaki, ki izvajajo dejavnost evalvirajo lastno organizacijo. Pri tem imajo lahko pomoč zunanjih svetovalcev, a odgovornost za samoevalvacijo še vedno nosijo sami (Brejc, Zavašnik Arčnik, 2010, 4).

Oblik in načinov izvajanja notranje in zunanje evalvacije je veliko. Prav tako so različne možnosti povezovanja, prepletanja in uporabe oblik notranje in zunanje evalvacije - tako na ravni vzgojno-izobraževalnih organizacij kakor sistema.

NAMEN IN CILJI RAZVOJA IN DOGRAJEVANJA UZK:

Temeljni **namen** razvoja in dograjevanja UZK na področju vzgoje in izobraževanja v Sloveniji je **dinamično ohranjanje kakovosti**, kjer je dosežena, njeno **doseganje/izboljšanje, kjer je prenizka** ali pa je na posameznih področjih odsotna. Sistem UZK se osredotoča na ugotavljanje in zagotavljanje kombinacije preverjanja **dosežkov (standardov znanja)**, zagotavljanja **pravičnosti, prehodnosti** in **finančnih, organizacijskih** in drugih **sistemskih pogojev** za kakovost vzgoje in izobraževanja.

Prav tako je namen nacionalnega okvira za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti oblikovanje **skupnega, teoretično zasnovanega nacionalnega koncepta** ter usposabljanje in motiviranje vseh akterjev in deležnikov za UZK na ravni vzgojno- izobraževalne institucij in posameznega učitelja/vzgojitelja (Kos Kecojević, Gaber (ur.) 2011, 44).

Cilji:

- opredeliti **skupni (enotnejši) koncept** ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na ravni **vzgojno-izobraževalnih organizacij** (raven vrtca, osnovnih in srednjih šol) in evalvacije **izobraževalnega sistema**;
- na ravni sistema oblikovati **obvezno področje spremljanja UČENJE IN POUČEVANJE** ter **tri obvezna podpodročja** (Dosežki otrok, učencev, dijakov; Profesionalni razvoj vzgojiteljev, učiteljev in drugih strokovnih delavcev; Razvijanje socialne klime v oddelku, vrtcu, šoli) in **kazalnike** ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti, ki bodo vzgojno- izobraževalnim organizacijam v pomoč pri oblikovanju stalnega procesa uvajanja in evalviranja izboljšav;
- okvirno **poenotiti** razumevanje in pristop k samoevalvaciji šol ter vrtcev z upoštevanjem področnih specifik;
- krepiti **zmožnosti** za izvajanje samoevalvacije na sistemski, organizacijski in individualni ravni;
- vzpostaviti **strokovna jedra** na javnih zavodih za podporo vrtcem in šolam pri ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti.
- vzpostaviti »**koordinacijsko – analitično središče**« ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti pri MIZŠ (Uradu za razvoj izobraževanja), ki bo odgovorno za pripravo skupne evalvacijske ocene izobraževalnega sistema (delnega – na letni ravni in sumarnega poročila o kakovosti, predvidoma na tri leta), kar bo pomembno prispevalo k bolj sistematičnemu, kakovostnejšemu in celovitejšemu načrtovanju ukrepov in razvojnih politik na področju izobraževanja »na podlagi podatkov in dokazov«.

Nacionalni okvir ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti temelji na naslednjih nacionalnih strateških dokumentih na področju izobraževanja: Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v

Republiki Sloveniji (2011), Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji (2007), Nacionalni program reform za doseganje ciljev Lizbonske strategije (2005).

Prav tako Slovenija na področju ugotavljanja kakovosti v vzgoji in izobraževanju deluje na podlagi mednarodnih usmeritev in priporočil, ki so zapisana v pomembnejših dokumentih: Lizbonska deklaracija (European Union 2010), Izobraževanje in usposabljanje 2020 (Svet Evropske unije 2012), program vseživljenjskega učenja 2007–2013 (http://europa.eu/legislation_summaries/education _training_youth/general_framework/ c11082_en.htm), Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (Evropski parlament in Svet 2008), Evropsko poročilo o kakovosti izobraževanja (European Commission 2001), Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2001 o evropskem sodelovanju pri evalvaciji kakovosti v šolskem izobraževanju (Brejc, Koren, Širec, 2014).

2. NAČELA

Nacionalni okvir ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vključujoč dosedanja teoretska spoznanja, preizkušene koncepte in izkušnje z ugotavljanjem in zagotavljanjem kakovosti edukacije v Sloveniji tudi nadaljnji razvoj gradi na naslednjih načelih:

- **strokovni avtonomnosti** pri odločanju o uporabi notranjih pristopov ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti;
- **preglednosti** procesov in rezultatov ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti;
- **načrtnosti** in **metodološki zasnovanosti** procesov ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti, ki zagotavljajo objektivnost, veljavnost, zanesljivost;
- **prožnosti** - posamezne ravni in področja edukacije naj ob dogovorjenem skupnem jedru ohranijo specifike, ki so prilagojene institucijam na posameznih ravneh;
- **celovitosti** – ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti bo potekalo na različnih ravneh (vrtec, osnovna in srednja šola);
- **jasni razmejitvi načel in ciljev med notranjimi in zunanjimi pristopi h kakovosti v vzgoji in izobraževanju** - tudi v primerih, ko se obe vrsti pristopov dopolnjujeta in kombinirata;
- **razvoju in kulturi učenja** oziroma na **procesnem pristopu** - pomembno je **zavedanje o povezanosti med rezultati in procesi, ki do njih vodijo**;
- **odgovornosti** organizacij za vzgojo in izobraževanje in ustanov, ki v Sloveniji skrbijo za področje edukacije, osebja v njih, za kakovost procesov, rezultatov in učinkov njihovega delovanja;
- **prepovedi rangiranja vrtcev in šol**;
- **razsodni rabi podatkov in varovanju podatkov**;
- **zagotavljanju koherentnosti kazalnikov** kakovosti na ravni vzgojno izobraževalnih organizacij z obveznimi kazalniki, določenimi v okviru na ravni sistema. Poleg tega lahko minister/ministrica na nacionalni ravni letno določi tudi tematske kazalnike, ki so obvezni samo v določenem časovnem obdobju;

- **črpanju podatkov** iz obstoječih podatkovnih baz, pri čemer se zagotavlja povezovanje le-teh v celovit sistem.

3. STANJE IN ZGODOVINSKI PREGLED

V slovenskem šolskem sistemu o enovitem sistemu ugotavljanja kakovosti, ki bi celovito zajel različne načine in/ali ravni evalvacije v izobraževanju, ni mogoče govoriti (Brejc idr. 2011). »Obstajajo različni elementi ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti, ki pa med seboj niso sistematično povezani in ne izhajajo iz enotnih programskih ciljev.« (Brejc, Jurič, Širok, 2008, 29).

Kos Kecojević, Gaber (2011, 37-38) ugotavljata, da se na področju ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti Slovenija danes uvršča med države, ki deloma prakticirajo različne sisteme (modele) UZK. Pri tem pogosto ostajamo pri koncipiranju relativno zaokroženih pristopov (modelov) UZK in ne preidemo v obsežnejšo uporabo koherentnih delov teh pristopov. Pogosto se ob vseh razlikah v pristopih zadovoljimo s poskusnim uvajanjem modela (vrtci) ali pa zgolj rudimentarno uporabo izbranih tehnik iz posamičnega modela UZK (osnovna šola, splošne srednje šole). Temeljni značilnosti sedaj uporabljenih modelov UZK v Sloveniji sta tako obrobno prakticiranje sistematičnih pristopov in pomembne razlike med njimi. Še najbolj se celostnemu sistemskemu pristopu približamo na področju izobraževanja odraslih in s tem, ko se UZK resneje loteva manj kot polovica šol, tudi na področju poklicnega izobraževanja. Imamo pa številne zastavke sistemskega pristopa, ki obetajo.

Na potrebo po sistemski rešitvi opozarja tudi Marjanovič Umek (2014, 20), ko navaja, da »bo v slovenskem prostoru država morala, potem, ko je že več kot pred desetletjem vstopila v polje kakovosti na raziskovalnem in strokovnem področju, transparentno opredeliti kazalce kakovosti na zakonski ravni…«.

Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja opredeljuje Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D in 47/15), ki opredeljuje, da je ravnatelj odgovoren za »ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti s samoevalvacijo«. Ta mora letno pripravljati poročila o samoevalvaciji, ki jih obravnava in sprejme svet zavoda. Predvideno je še, da minister, pristojen za izobraževanje, na predlog Sveta za kakovost in evalvacije sprejme tudi merila in postopke za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v vrtcih in šolah na nacionalni ravni. Samoevalvacija kot proces na ravni šole formalno ni jasno opredeljena (vsebina, struktura itd.) oziroma prihaja celo do razlikovanj po različnih ravneh izobraževanja. Različnim projektom oziroma pristopom, ki se

z ugotavljanjem kakovosti in v tem okviru s samoevalvacijo ukvarjajo (npr. POKI1, SIQA-VET2, KVIZ3 KzP4) je skupno, da samoevalvacijo sicer do neke mere opredeljujejo podobno, kot proces, ki z namenom izboljšav poteka na ravni šole, pri čemer pa so različna izhodišča, na katerih proces temelji (npr. vnaprej opredeljena področja kakovosti in/ali kazalniki oziroma standardi). Razlike v projektih oziroma pristopih se kažejo tudi v samem pristopu, orodjih ali mehanizmih oziroma podpori, ki jih le-ti ponujajo. Skupno omenjenim pristopom pa je, da v osnovi temeljijo na izhodiščih nenehnega izboljševanja šol: šole se v proces samoevalvacije vključujejo prostovoljno, zbrane podatke praviloma uporabljajo interno, samoevalvacija (ali notranja presoja) se kombinira (potrjuje) z zunanjo evalvacijo (presojo) (Brejc, Koren, Širec, 2014).

Formalno podlago za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja predstavlja tudi Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Ur. list RS, št. 79/06), ki opredeljuje, da naj šola zagotavlja kakovost vzgojno-izobraževalnega dela po načelih celovitega sistema vodenja kakovosti, ki upošteva tudi skupni evropski okvir zagotavljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju. Zakon nadalje določa, da kazalnike kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja določi pristojni strokovni svet ter da svet šole na predlog ravnatelja oziroma ravnateljice imenuje komisijo za kakovost, ki spremlja in ugotavlja kakovost vzgojno-izobraževalnega dela s tem, da šola vsako leto objavi poročilo komisije za kakovost na svoji spletni strani. Po zakonu javni zavod oziroma druga organizacija, ki je ustanovljena za razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja ugotavlja kakovost poklicnega in strokovnega izobraževanja na podlagi podatkov šol in drugih statističnih podatkov. Dodatno lahko v skladu z zakonom za ugotavljanje kakovosti na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja minister, pristojen za to izobraževanje, v posameznem primeru določi tudi skupino neodvisnih strokovnjakov.

Z osredotočanjem procesa ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na samoevalvacijo se je Slovenija odločila za odmik od poudarjanja ugotavljanja kakovosti kot procesa nadzora nad delom ustanov (vrtcev, šol) in učiteljev. Ob tem je potrebno v samoevalvaciji prepoznati elemente ohranjanja razmerij moči in tudi oblastnih razmerij in se spraševati po njihovi legitimnosti. Sočasno pa samoevalvacija povečuje legitimnost procesa ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti ter omogoča večjo avtonomijo akterjev, ki so v ugotavljanje in

[1] Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje, ACS
[2] Slovensko središče za zagotavljanje kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, CPI.
[3] Zasnova in uvedba sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževalnih organizacij, ŠR
[4] Kakovost za prihodnost vzgoje in izobraževanja, SIQ.

zagotavljanje kakovosti vključeni. To še posebej velja v razmerju do zunanjega ugotavljanja, nadzorovanja in zagotavljanja kakovosti (Kos Kecojević, Gaber (ur.) 2011, 39).

Notranjo evalvacijo kot samoevalvacijo izvajajo vzgojno izobraževalne organizacije same, s tem, da v procesu ugotavljanja kakovosti lahko pridobivajo podatke, ki so pridobljeni s strani zunanjih institucij (kot npr. RIC, PI, SURS…). Poleg tega je bil v Sloveniji proces samoevalvacije podprt z različnimi projekti javnih zavodov (Šola za ravnatelje, Zavod RS za šolstvo, Center za poklicno izobraževanje, Andragoški center…). Izvajanih je bilo več projektov kot npr. Ogledalo (1999 – 2001), POKI od 1999, mreža učečih se šol od 1998, Modro oko 2001 – 2002, Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti predšolske vzgoje v vrtcu 2000 - 2002…).

Največji in najdalj časa trajajoč je projekt Zasnova in uvedba sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževalnih organizacij (2008 – 2014), ki ga je kot nosilka izvajala Šola za ravnatelje. Konzorcijski partnerji projekta (Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, Državni izpitni center) so usmerjali vzgojno-izobraževalne zavode pri izvajanju samoevalvacije, skupaj z njimi oblikovali postopke, korake za izvedbo in jim svetovali tudi naslonitev na različne baze podatkov (Brejc idr. 2014). Namen omenjenega projekta je bil izvedba razvojno-raziskovalnega dela za ugotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega sistema z mednarodno primerljivimi instrumenti in mehanizmi, razvoj in preizkušanje mehanizmov ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vrtcev in šol ter usposabljanje strokovnih in vodstvenih delavcev za uvajanje sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževalnih zavodov. Nosilci in konzorcijski partnerji projekta so usmerjali vzgojno-izobraževalne zavode pri izvajanju samoevalvacije, skupaj z njimi oblikovali postopke, korake za izvedbo in jim svetovali tudi naslonitev na različne baze podatkov. Prav tako je bilo v okviru projekta izvedenih 96 zunanjih evalvacij, usmerjenih v podporo šolam pri uvajanju izboljšav in samoevalvacije.

Kot zunanjo evalvacijo je v Sloveniji mogoče uvrstiti :

- Zunanja preverjanja znanja (nacionalno ugotavljanje učnih dosežkov, splošna matura, poklicna matura), ki se izvajajo v skladu z normativnimi akti kot je Zakon o osnovni šoli ter Zakon o maturi.
- Mednarodno primerjalno ugotavljanje dosežkov učencev na posamičnih področjih (bralna pismenost, matematična, naravoslovna, državljanska, jezikoslovna…), ki se

izvaja s pomočjo cikličnih mednarodnih raziskav na velikih vzorcih pod vodstvom OECD in IEA.

- Nacionalne evalvacijske študije, ki se izvajajo praviloma kot dvoletne študije v skladu s Pravilnikom o posodabljanju za posamično temo, področje. Na podlagi predloga Sveta za kakovost in evalvacije minister s sklepom odloči o temi evalvacijske študije. Pedagoški inštitut kot koordinator evalvacijskih študij opravi vse potrebne postopke za izvedbo evalvacijske študije (javno povabilo, zagotavljanje materialnih pogojev za izvedbo študije, zagotavljanje infrastrukture…).

- Zunanja evalvacija šol, ki jo opravlja Inšpektorat RS za šolstvo in šport in deluje v skladu z Zakonom o inšpekciji.

Poleg navedenih sistemov na področju ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v slovenske vrtce in šole vstopajo tudi drugi sistemi, ki jih vodijo institucije kot npr. SIQ, Urad za meroslovje, Slovenska fundacija za poslovno odličnost in drugi (Kos Kecojević, Gaber (ur.) 2011, 42).

Skladno z navedenim je razvidno, da se Slovenija na področju ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti danes uvršča med države, ki deloma prakticirajo različne sisteme (modele) ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti. Na podlagi dosedanjih spoznanj že izvedenih projektov in izkušenj v šolski praksi smo oblikovali pričujoči Nacionalni okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja, za katerega bomo določene aplikacije in gradiva, ki so nujno potrebna za izvedbo le tega, pridobili preko projektov, sofinanciranih s strani Evropskega socialnega sklada.

Znotraj Nacionalnega okvira za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja je nastal osnutek modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja. Omenjeni model se od januarja 2016 dalje realizira tekom projekta »Vzpostavitev, dopolnitev in pilotni preizkus modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja (2016-2018)«, sofinanciranega s strani Evropskega socialnega sklada.

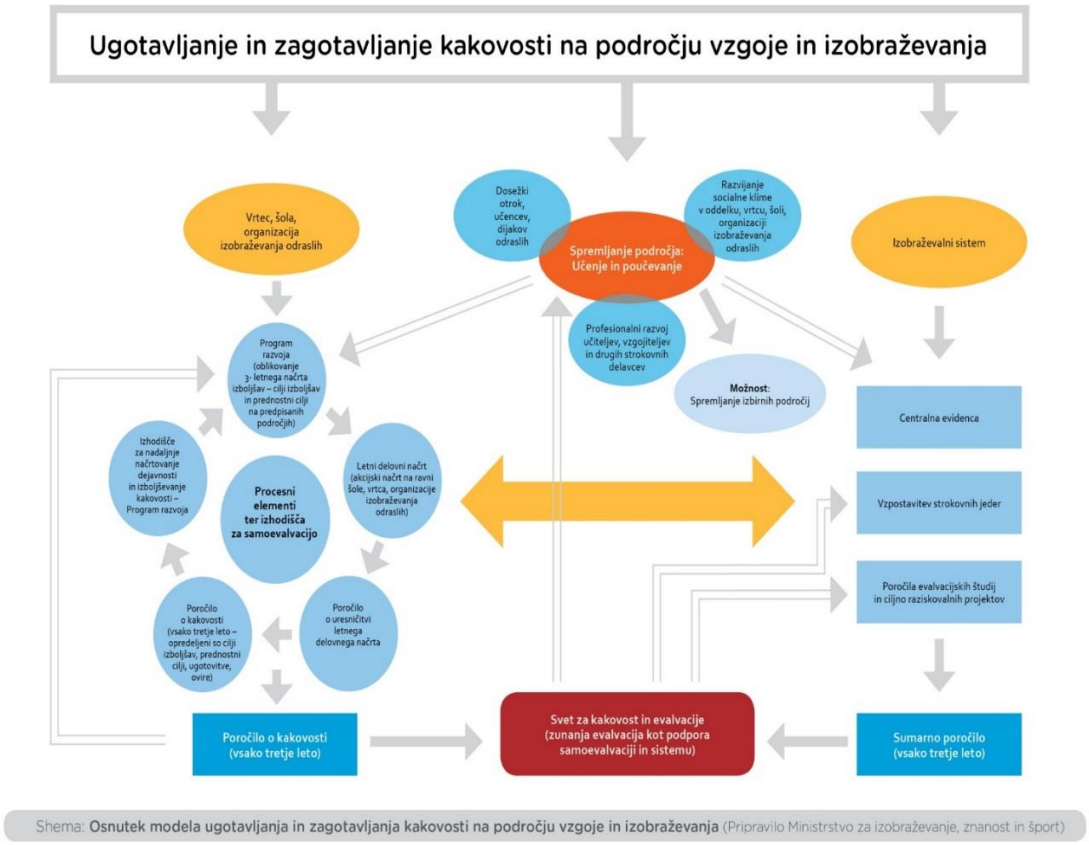

Shema: **Osnutek modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja** (Pripravilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

Slika 1: Osnutek modela UZK

Namen uvedbe programa »Vzpostavitev, dopolnitev in pilotni preizkus modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja« je opredelitev skupnega koncepta ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na ravni vzgojno-izobraževalnih institucij (raven vrtca, osnovnih in srednjih šol) ter posredno evalvacije na ravni izobraževalnega sistema. Omenjen koncept bo v okviru programa preko t.i. pilotnih vrtcev, osnovnih in srednjih šol tudi pilotno preizkušen, po zaključku projekta, avgusta 2018, pa se bo postopoma implementiral v vse slovenske vrtce in šole.

4. MEDNARODNE PRIMERJAVE

Publikacija Eurydice o evalvaciji šol: Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v izobraževanju – Politike in načini evalvacije šol v Evropi (Eurydice 2015, 3) prikazuje evalvacijo kakovosti šol v dvaintridesetih evropskih državah. V poročilu so opisani načini, strukture in vloge zunanjih in notranjih sistemov evalvacije šol ter analize konkretnih postopkov, orodij, usposobljenosti evalvatorjev in uporabe rezultatov.

Poročilo ugotavlja, da je evalvacija šol način ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti, ki je zelo razširjen v Evropi. V šestindvajsetih državah izvajajo tako zunanjo kot notranjo evalvacijo šol, vendar pa v nekaterih državah evalvacija šol ni zelo pomemben vidik sistema za zagotavljanje kakovosti. Poročilo namreč poudarja, da je evalvacija šol samo ena od možnih metod zagotavljanja kakovosti, ki pogosto obstaja hkrati z drugimi načini, kot sta spremljanje celotnega izobraževalnega sistema ali evalvacija učiteljev. V državah, v katerih evalvacija šol ni močno razvita, morda izvajajo širšo evalvacijo izobraževalnega sistema kot celote, evalvacijo izobraževanja, ki ga zagotavljajo lokalne oblasti, ali evalvacijo učiteljev na individualni ravni (Eurydice 2015, 7).

V sedemindvajsetih (od enaintridesetih) izobraževalnih sistemih, v katerih izvajajo zunanjo evalvacijo šol, je za izvedbo pristojen inšpektorat na centralni ravni. V večini primerov je pozornost pri zunanji evalvaciji šol usmerjena na raznovrstne šolske dejavnosti: naloge v zvezi z izobraževanjem in vodenjem, dosežke učencev in zakonitost delovanja. Evalvatorji se pri svojem delu opirajo na okvir, sprejet na centralni ravni, ki na strukturiran in enoten način ne določajo le osrednjih točk zunanje evalvacije, ampak tudi standarde, ki opredeljujejo 'dobro' šolo (Eurydice 2015, 8).

V šestih izobraževalnih sistemih (Danska, Irska, Nizozemska, Švedska in Združeno kraljestvo (Anglija in Severna Irska) zadnjih nekaj let izvajajo evalvacijo, ki temelji na analizi tveganja. S to metodo se evalvatorji osredotočijo na šole, ki ne dosegajo pričakovanih standardov (na Danskem, Irskem, Nizozemskem in v Združenem kraljestvu (Angliji), ali se odločajo med različnimi oblikami inšpekcije (Švedska in Združeno kraljestvo (Severna Irska). Ta pristop učinkuje na proračun in na preusmerjanje pozornosti in sredstev na najbolj potrebne, poleg tega pa temelji na točnosti in ustreznosti upoštevanih kazalnikov ter krepi vlogo zunanje evalvacije kot procesa, s katerim želijo prepoznati slabosti v sistemu ter šolam nuditi ustrezno podporo.

V peščici izobraževalnih sistemov (Francija - ISCED 1), Litva, Poljska in Združeno kraljestvo (Anglija, Wales in Severna Irska) cilj zunanje evalvacije ni le iskanje pomanjkljivosti šol, temveč tudi povečati prepoznavnost šol, ki dejavnosti dobro izvajajo in dosegajo dobre rezultate. Pristop, v katerem je zunanja evalvacija instrument za prepoznavanje in osvetljevanje dobrih praks, omogoča zbiranje in skupno rabo podatkov o tem, kaj deluje in v kakšnih okoliščinah, in sicer s pozitivnimi izidi tako za šole kot sistem. Rezultati analiz o tem, kako je zunanja evalvacija zasnovana in organizirana v različnih izobraževalnih sistemih, razkrivajo različne poglede na odgovornost šol. Po Harrisu in Herringtonu (2006) delimo odgovornost na odgovornost do države in odgovornost do uporabnikov. Osnovna stebra tržno usmerjenih sistemov odgovornosti sta dostop do informacij in svobodno odločanje staršev in učencev. V sistemih, ki temeljijo na odgovornosti do države, otroke porazdelijo po šolah v skladu s pravili, določenimi od zgoraj navzdol, ki veljajo za vse enako; informacije o kakovosti šol pa so dostopne predvsem tistim, ki odločajo o sistemu. Kazalnika, po katerih lahko razvrstimo sisteme v eno ali drugo kategorijo, sta: (1) objava poročila o zunanji evalvaciji in (2) raven svobodne izbire šole za starše/učenca. V sistemu, v katerem imajo starši in učenci pravico izbirati med šolami, z javno objavo poročila spodbujajo tržno dinamiko, v kateri je poročilo in s tem sistem zunanje evalvacije, ki dopušča pripravo takšnega poročila, vzvod, ki lahko vpliva na izbiro staršev in pomeni pritisk na šole, da izboljšajo svoje rezultate. Nasprotno pa v sistemu, v katerem otroke porazdelijo po šolah na podlagi predhodno sprejetih meril, kot je geografska bližina, predstavlja poročilo o kakovosti, ki ni javno dostopno ali ki je omejeno dostopno, prenos odgovornosti za kakovost s šol na državo, ki je na zadnji stopnji pristojna za izobraževanje svojih državljanov in za izboljšanje rezultatov šol. Tržno usmerjeni viziji so naklonjeni izobraževalni sistemi v Belgiji (flamska skupnost), Litvi in Združenem kraljestvu (Anglija, Wales in Severna Irska) ter na Irskem in Nizozemskem. Nasprotno pa so v državah, kot so Francija, Ciper, Slovenija in Turčija, šole najprej in predvsem odgovorne državi (Eurydice 2015, 9-10).

Poročilo navaja, da se zadnjih deset let v Evropi stopnjujejo pričakovanja v zvezi z notranjo evalvacijo šol. V dvanajstih izobraževalnih sistemih so že na začetku tega stoletja status notranje evalvacije šol spremenili s priporočene ali možne na obvezno. Trenutno je notranja evalvacija predpisana na centralni ravni v sedemindvajsetih izobraževalnih sistemih. Kjer notranja evalvacija ni obvezna, jo praviloma priporočajo. Edini državi, v katerih šolam ni treba izvajati notranje evalvacije oziroma ni takšnega priporočila, sta Bolgarija in Francija, v slednji to velja za primarno izobraževanje (raven ISCED 1). Skoraj v vseh državah se pričakuje, da

šole izvajajo notranjo evalvacijo, vendar se politike in usmeritve o sami izvedbi zelo razlikujejo; v več državah so šole pri izvajanju notranje evalvacije povsem avtonomne.

Države, v katerih so šole za notranjo evalvacijo dolžne uporabljati isti okvir kot zunanji evalvatorji (Romunija in Makedonija) ali poseben okvir za samoevalvacijo (Grčija) ali v katerih je vsebina poročila o notranji evalvaciji določena z zakonom (Latvija in Slovaška), so prej izjeme kot pravilo. V Združenem kraljestvu (Škotska) so na podlagi nacionalnega soglasja v vseh šolah sprejeli isti okvir, kot ga uporabljajo zunanji evalvatorji.

V večini izobraževalnih sistemov so s predpisi določili, koga vse je treba vključiti v notranjo evalvacijo. Razdelimo jih lahko v dve splošni skupini: v šestnajstih sistemih mora sodelovati več različnih deležnikov, tudi dijaki oziroma starši, v sedmih sistemih pa v skladu s predpisi sodelujejo samo delavci šole. V slednjem primeru sicer spodbujajo sodelovanje drugih deležnikov.

Odločitev o tem, kako na ravni šol uporabiti ugotovitve notranje evalvacije, je v večji meri prepuščena avtonomiji delavcev šole. Šolske oblasti pogosto zelo na splošno določijo uporabo ugotovitev notranje evalvacije za izboljšanje kakovosti šol. V dvanajstih izobraževalnih sistemih pa so šole dolžne na podlagi ugotovitev notranje evalvacije pripraviti strateške dokumente in ukrepe za uvajanje izboljšav. Javna objava rezultatov notranje evalvacije je obvezna le na Irskem, Nizozemskem, Slovaškem in Islandiji ter v Grčiji, Latviji, Romuniji in Makedoniji. Ne glede na to, ali je samoevalvacija obvezna ali priporočena, v vseh šolah (razen v Bolgariji) uporabljajo najmanj en (pogosto več) podporni ukrep za izvajanje notranje evalvacije. Takšni ukrepi so: strokovno usposabljanje za notranjo evalvacijo, uporaba okvirov zunanje evalvacije, kazalniki za primerjavo med šolami, smernice in priročniki, spletni forumi, svetovanje zunanjih strokovnjakov in finančna pomoč. Leta 2004 so samo v četrtini držav imele šole možnost uporabiti kazalnike, kot so dosežki učencev pri opravljanju preizkusov, za primerjavo dosežkov svojih učencev z dosežki učencev drugih podobnih šol ali z nacionalnim povprečjem. Trenutno je temu tako v dveh tretjinah izobraževalnih sistemov, zaradi česar so takšni kazalniki drugo najbolj pogosto orodje notranje evalvacije v Evropi. V več državah je v zadnjih letih ta težnja sovpadala z uvedbo mehanizmov obveznega nacionalnega preverjanja in s tem, da v več državah šole prejmejo zbirne podatke o dosežkih pri tem preverjanju znanja svojih učencev.

V enaintridesetih izobraževalnih sistemih se v šolah izvajata tako notranja kot zunanja evalvacija. Razširjena oblika soodvisnosti med tema dvema procesoma se kaže v tem, da

zunanji evalvatorji uporabijo ugotovitve notranje evalvacije. V dveh tretjinah izobraževalnih sistemov, v katerih soobstajata notranja in zunanja evalvacija, so ugotovitve notranje evalvacije sestavni del informacij, ki jih analizirajo v pripravljalni fazi zunanje evalvacije. Zunanji evalvatorji pogosto izdelajo profil šole, ki jo bodo obiskali, ter na podlagi ugotovitev notranje evalvacije skupaj z drugimi viri informacij natančneje usmerijo namen in cilje zunanje evalvacije. Zunanji evalvatorji običajno ne upoštevajo ugotovitev notranje evalvacije, če je imela notranja evalvacija drugačna namen in obseg ali če ni obvezna oziroma je še niso v celoti uvedli.

Notranja evalvacija šol lahko vključuje različne pristope in temelji na strategijah od zgoraj navzdol ali pa bolj sledi pristopu od spodaj navzgor. V prvem primeru so merila, postopki in referenčna gradiva evalvacije predpisani na centralni ravni. Takšen pristop je zelo uporaben, če je namen notranje evalvacije tudi zagotoviti informacije zunanjim evalvatorjem. Vendar je lahko tudi ovira, če se evalvatorji zato ne osredotočijo na najbolj pomembna področja v zadevni šoli in s tem omejijo možnosti za izboljšanje kakovosti izobraževanja. Nasprotno pristop od spodaj navzgor sledi bolj participatorni logiki. Šolski delavci oblikujejo merila in procese notranje evalvacije po svojih potrebah, z upoštevanjem lokalnih in nacionalnih ciljev. S takšno logiko evalvatorji spoznajo cilje in predvidene procese, se jih zavedajo, saj so za posamezna vprašanja evalvacije odgovorne osebe, ki so najbliže oziroma najbolj vpete v evalvirane dejavnosti. S tem pristopom lahko spodbujamo skupno zavezanost izboljšavam na podlagi ugotovitev evalvacije. Ne glede na to pa poročilo opozarja na določene pomanjkljivosti, saj ugotavlja, da evalvatorji pogosto nimajo zadostnih kompetenc in da ni vedno enostavno upoštevati mnogoterih stališč med sprejemanjem odločitev o ukrepih za izboljšave. Šolske oblasti vplivajo na vsebino notranje evalvacije na več načinov. Izdajajo na primer priporočila o uporabi predpisane liste meril, smernice in priročnike ali oblikujejo in širijo kazalnike, da se šole lahko primerjajo z drugimi. Čeprav v večini držav praviloma obstajajo priporočila o vsebini notranje evalvacije, v zelo redkih državah šolske oblasti predpišejo celoten proces; in četudi je s predpisi določeno, da morajo šole uporabljati ista merila kot zunanji evalvatorji, so vseeno možne prilagoditve. V Romuniji, na primer, šole spodbujajo, da nacionalne standarde dopolnijo s svojimi prednostnimi področji notranje evalvacije. V evropskih državah zato pri notranji evalvaciji pogosto puščajo odprt prostor za participatorne pristope od spodaj navzgor. Takšno usmeritev v določeni meri prepoznamo tudi v praksah zunanje evalvacije šol, kot so dialoški procesi o končnem evalvacijskem poročilu med zunanjimi evalvatorji in delavci šole ali sodelovanje učencev, staršev in predstavnikov lokalne skupnosti v zunanji evalvaciji (Eurydice 2015, 10-12).

Glede na mednarodne prakse in izhodišča ter glede na v slovenski šolski praksi obstoječe izkušnje in različne modele ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport utemeljuje v nadaljevanju opredeljen okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja.

5. NACIONALNI OKVIR ZA UGOTAVLJANJE IN ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja mora zagotoviti koherentost in konsistentnost sistema UZK, in sicer tako, da je mogoče ugotovitve iz posameznih ravni evalvacije vsaj v določenem delu nadgrajevati oziroma poglabljati na druge ravni. Okvir zato vključuje predvsem obvezne načine izvajanja evalvacije, področja ter nosilce, medtem ko so metodološki pristopi odgovornost nosilcev baz podatkov oziroma nosilcev posameznih poročil. Pri tem je vsak nosilec baz podatkov dolžan pojasniti metodološki pristop, uporabljen pri zajemanju in obdelavi podatkov.

Nacionalni okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja opredeljuje:

- Raven: vzgojno izobraževalne organizacije (vrtci, osnovne in srednje šole) in izobraževalni sistem.
- Obvezne načine izvajanja, spremljanja in evalviranja, in sicer: samoevalvacijo ter zunanjo evalvacijo vzgojno-izobraževalnih organizacij in evalvacijo sistema. Nacionalni okvir dopušča tudi možnost zunanje evalvacije vzgojno - izobraževalnih organizacij s strani evalvatorjev/kritičnih prijateljev (na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno - izobraževalne organizacije).
- Vire in nosilce posameznih podatkovnih baz - nabore (baz) podatkov, ki predstavljajo uradne vire zajemanja podatkov in nosilce posameznih baz. Pri tem velja, da v procesu samoevalvacije organizacije lahko uporabljajo tudi druge podatke.
- Obvezna področja znotraj izobraževalnega sistema, ki se bodo spremljala v daljših časovnih obdobjih, pri čemer lahko minister/ministrica na nacionalni ravni letno določi tudi kazalnike, ki so obvezni samo v določenem časovnem obdobju.
- Obvezno področje ter obvezna podpodročja spremljanja kakovosti na ravni vzgojno izobraževalnih organizacij, pri čemer lahko minister/ministrica določi dodatno področje/podpodročje, ki je utemeljeno v skladu z nacionalno presojo o potrebah spodbujanja načrta izboljšav.

- Skrbniki baz so javni zavodi navedeni v tabeli 3 (podpoglavje 5.1.1.1) in tabeli 5 (podpoglavje 5.2.1.1). Skrbniki baz so dolžni prispevati podatke za letno poročilo na ravni sistema ter posredovati dosežke posamične šole in nacionalna oz. mednarodna povprečja, ki jih šole uporabljajo pri pripravi poročila o uresničitvi letnega delovnega načrta.

V nadaljevanju so navedene ravni, oblike evalvacije, možni podatkovni viri in upravljalci baz ter obvezna področja. Oblike evalvacij znotraj posamezne ravni so v okviru le te podrobneje razložene.

5.1. Vzgojno izobraževalne organizacije (vrtci, osnovne in srednje šole)

5.1.1. Samoevalvacija in zunanja evalvacija vzgojno-izobraževalnih organizacij

Tabela 1: Samoevalvacija in zunanja evalvacija vzgojno-izobraževalnih organizacij

Vrsta evalvacije	Rezultat	Nosilci- upravljalci baz podatkov
Samoevalvacija		
1. Samoevalvacija	a. Obvezen del poročila o uresničitvi letnega delovnega načrta	vzgojno-izobraževalna organizacija
	b. Poročilo o kakovosti na **tri leta**	vzgojno-izobraževalna organizacija
Zunanja evalvacija		
1. »Zunanja evalvacija s strani evalvatorjev/ kritičnih prijateljev **(na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno - izobraževalne organizacije)**	a. Poročilo o ključnih ugotovitvah in priporočilih za nadaljnje uvajanje izboljšav in samoevalvacije, ki ga po končanem evalviranju prejme vzgojno- izobraževalna organizacija	vzgojno-izobraževalna organizacija, javni zavodi
2. Zunanja evalvacija: Inšpekcijski pregledi	a. Poročilo **(predvidoma na 5 let**)	Inšpekcija, vzgojno-izobraževalna organizacija

5.1.1.1. Proces samoevalvacije in Poročilo o kakovosti (3- letni cikel)

Proces samoevalvacije v vzgojno izobraževalnih organizacijah se nanaša na obstoječe podatke in procese v okviru predpisane šolske dokumentacije. Znotraj nacionalnega okvira ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti predlagamo spremembo 48. in 49. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI), ki bi s tem, da bo priprava poročila o kakovosti obvezna na tri leta, razbremenila odgovorno osebo vsakoletnega pisanja poročila, ne pa tudi vsakoletne skrbi za zagotavljanje in ugotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela v vzgojno izobraževalnih organizacijah. Poročilo o kakovosti (vsako tretje leto) tako predstavlja del realizacije zastavljenih ciljev dokumenta **Program razvoja vrtca/šole** (48. člen ZOFVI), ki se uresničuje preko zastavljenih ciljev in načrtovanih izboljšav znotraj dokumenta **Letni delovni načrt** ter **realizaciji** le tega. Program razvoja vrtca/šole je osnova za nadaljnje načrtovanje, saj so ravno na podlagi programa razvoja vrtca/šole osnovani letni delovni načrti tega obdobja. Natančneje opredeljuje področja in podpodročja, ki jim bo vrtec/šola v naslednjem obdobju posvečala posebno pozornost. Ta področja in podpodročja (poleg obveznih, ki jih določi ministrstvo- glej tabelo 3) izhajajo iz prepoznanih potreb vrtca/šole za boljši razvoj in počutje ter za doseganje čim boljših rezultatov dela in učenja. Vrtec/šola v programu razvoja opredeli področja ter podpodročja spremljanja kakovosti, cilje izboljšav za daljše obdobje in prednostne cilje na letni ravni. Vrtec/šola vključuje vsebine/dejavnosti načrtovanih izboljšav v letni delovni načrt, ki ga sprejme Svet zavoda. Vzgojno izobraževalna institucija se pri pripravi in načrtovanju Programa razvoja vrtca/šole opira na Poročila o letnih delovnih načrtih in realizaciji, Vzgojni načrt, Pravila šolskega reda, Analizo pedagoškega dela v oddelku, Analizo dosežkov znanja na domačem in mednarodnem polju, Analizo okolja ter kadrovskih, materialnih in finančnih pogojev, Analiza ocenjevanja delavcev šole……Program razvoja vrtca/šole je tako primarni dokument, kjer se preko analiz stanja kakovosti v prejšnjem obdobju v nacionalni okvir ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v vzgoji in izobraževanju umešča ugotavljanje kakovosti. Proces samoevalvacije se v fazi načrtovanja uvajanja izboljšav poglobljeno usmerja na analizo stanja in s tem posledično na ugotavljanje kakovosti. V fazi izvajanja in spremljanja, posebno pa v fazi vrednotenja in poročanja se samoevalvacija osredotoča na dimenzijo zagotavljanja kakovosti.

Tabela 2: Procesni elementi ter izhodišča za samoevalvacijo

Program razvoja (oblikovanje 3- letnega načrta izboljšav-cilji izboljšav in prednostni cilji na obveznem področju ter podpodročjih in morebitnih izbirnih področjih ter podpodročjih)
Letni delovni načrt (akcijski načrt izboljšav na ravni vrtca/šole)
Poročilo o uresničitvi letnega delovnega načrta
Poročilo o kakovosti (vsako tretje leto- opredeljeni so cilji izboljšav, prednostni cilji, ugotovitve, ovire)
Izhodišče za nadaljnje načrtovanje dejavnosti in izboljševanje kakovosti- program razvoja

Izhodišče za samoevalvacijo je program razvoja vrtca/šole, preko katerega vzgojno izobraževalne organizacije oblikujejo 3 - letni načrt izboljšav in se pri tem procesu oprejo na v prihajajočem projektu, sofinanciranem s strani Evropskega socialnega sklada, izdelanem Protokolu za izvajanje izboljšav in samoevalvacije v šolah. Vrtec/šola skladno z zakonodajo **letno** pripravi Letni delovni načrt ter Poročilo o uresničitvi letnega delovnega načrta. V Protokolu bodo skladno z okvirom obveznega področja in podpodročij (glej tabelo 3) samoevalvacijskega procesa na ravni vzgojno-izobraževalnih organizacij opredeljeni **strukturni elementi (vključno z obveznimi kazalniki)**. Izkušnje zaključenega projekta Zasnova in uvedba sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževalnih organizacij (2008 – 2014) namreč optimizirajo 3-letni cikel izboljšav znotraj samoevalvacije. Z namenom, da bi vrtcem/šolam omogočili premišljeno pristopanje k procesu in vključenim pustili dovolj časa, da ob ugotovitvi stanja izpeljujejo tudi ukrepe za zagotavljanje kakovosti vrtci/šole **vsako tretje leto** izdajo »POROČILO O KAKOVOSTI«, ki ga objavijo na domačih spletnih straneh ter predstavijo Svetu zavoda in Svetu staršev. Poročilo o kakovosti povzema izsledke poročil o uresničitvi letnega delovnega načrta v tistem delu, ki zadeva javno objavo podatkov - na kakšne načine vrtec/šola ugotavlja in zagotavlja kakovost s samoevalvacijo in katere ukrepe za ohranjanje in izboljšanje kakovosti je načrtovala in vpeljala na podlagi rezultatov samoevalvacije. Poročilo o kakovosti vrtcev/šol tako predstavlja zaključeno celoto načrtovanih in realiziranih izboljšav v vrtcih/šolah. Vrtci/šole v poročilu opredelijo izvedene izboljšave, ugotovitve ter pomanjkljivosti oziroma ovire pri izvajanju ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti tako na ravni vrtca/šole kot tudi na sistemski ravni. Poročilo o kakovosti **opredeljuje dimenzijo zagotavljanja kakovosti,** hkrati pa je izhodišče za nadaljnje načrtovanje dejavnosti in izboljševanje kakovosti v vrtcih/šolah **(Program razvoja vrtca/šole)**.

Pri procesu samoevalvacije in priprave »Poročila o kakovosti« bodo vzgojno - izobraževalnim organizacijam za namene strokovne podpore pri izvajanju samoevalvacije na voljo strokovna jedra (nacionalni javni zavodi- ZRSŠ, ŠR, CPI, RIC). Prav tako se bodo tekom načrtovanega projekta znotraj Protokola oblikovala strukturirana Navodila za pripravo Poročila o kakovosti.

Poročilo o kakovosti povzema izsledke poročil o uresničitvi letnega delovnega načrta za obdobje treh let in je rezultat načrtovanj, izvajanj, spremljanj, vrednotenj in poročanj delovanja vrtcev in šol. Skladno s predlaganim nacionalnim okvirom obveznih področij in podpodročij spremljanja kakovosti na ravni vzgojno-izobraževalnih organizacij Poročilo o kakovosti zajema naslednja področja :

a. **OBVEZNO PODROČJE: UČENJE IN POUČEVANJE (Dosežki otrok, učencev, dijakov, odraslih, Profesionalni razvoj učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih sodelavcev** ter **Razvijanje socialne klime v vrtcu, oddelku, razredu, šoli)**.
b. **IZBIRNA PODROČJA (na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno - izobraževalne organizacije)**

V nadaljevanju (tabela 3) so navedena obvezna področja in podpodročja spremljanja kakovosti, možni podatkovni viri in upravljalci baz podatkov.

Tabela 3: Obvezna področja in podpodročja spremljanja kakovosti:

SAMOEVALVACIJA		Podpodročja	Vir	Nosilci-upravljalci baz podatkov
Poročilo o uresničitvi letnega delovnega načrta (letna raven)	**Poročilo o kakovosti (3-letni cikel)**			
OBVEZNO PODROČJE: Učenje in poučevanje		**Dosežki otrok, učencev, dijakov**	NPZ, Matura	RIC, ACS
		Profesionalni razvoj učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih sodelavcev	Šole, TALIS	Šole, PI
		Razvijanje socialne klime v vrtcu, oddelku, razredu, šoli (nemir, nasilje….)	TALIS, Anketa med starši v vrtcu in šoli, med učenci, dijaki in učitelji	PI, šole
IZBIRNO PODROČJE (navajamo nekaj predlogov podpodročij - odločitev za **morebitno** izbirno področje ali podpodročje je v domeni vzgojno - izobraževalne organizacije)		Vodenje razreda		
		Uporaba učnih strategij za razvijanje kritičnega in logičnega mišljenja/razmišljanja		
		Sodelovanje s starši		
		Skrb za zdravje in ozaveščen odnos do okolja		
		Sodelovanje šole z okoljem		
		Vodenje in upravljanje šole		

5.1.1.2. Zunanja evalvacija: Zunanja evalvacija s strani evalvatorjev (na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno - izobraževalne organizacije) ter zunanja evalvacija s strani Inšpektorata za šolstvo in šport

a) Zunanja evalvacija s strani evalvatorjev (na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno - izobraževalne organizacije*)*

Kot je razvidno, sistem ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v Republiki Sloveniji tudi v bodoče gradimo na notranjem presojanju kakovosti oziroma na samoevalvaciji. To ne pomeni, da se odpovedujemo oblikam zunanje evalvacije, ki so že v veljavi ali v teku (prvi izsledki uvajanja zunanjih evalvacij/kritičnih prijateljev so nastali preko s strani Evropskega socialnega sklada sofinanciranega projekta Zasnova in uvedba sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževalnih organizacij (2008 – 2014), ki ga je kot nosilka izvajala Šola za ravnatelje). Vzgojno - izobraževalne organizacije se bodo zunanjih evalvacij s strani evalvatorjev/kritičnih prijateljev posluževale na prostovoljni bazi. Zunanja evalvacija s strani evalvatorjev zajema ugotovitve zunanjih evalvatorjev/kritičnih prijateljev o procesu uvajanja izboljšav in samoevalvacije v vrtcih/šolah ter o rezultatih uvajanja izboljšav in samoevalvacije. Skladno z namenom je zunanja evalvacija primarno usmerjena v ovrednotenje uvajanja izboljšav in samoevalvacije, kot temeljnega in v zakonodaji opredeljenega mehanizma ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti.

Namen zunanje evalvacije je vrtcu/šoli dati širši in strokovno objektiven pogled na lastno prakso, kar potencialno lahko vpliva na večanje motivacije in odgovornosti za kakovostno delo šole. S tem se v sistem vgrajuje varovalka, da uvajanje kakovosti in samoevalvacijska poročila ne postanejo sama sebi namen, hkrati pa zunanja evalvacija tako lahko predstavlja eno od spodbud za samoevalvacijo (Brejc 2013, 11). Zunanja evalvacija je namenjena predvsem razvoju oziroma izboljševanju vrtcev/šol, vključujoč funkcijo svetovanja in podpore:

- usmerja vrtce/šole pri njihovem delovanju na osnovi opredeljenih kazalnikov in priporočil,
- pokaže na morebitne šibke točke v procesu in dejavnostih.

b) Zunanja evalvacija s strani Inšpektorata za šolstvo in šport (praviloma vsako 5 leto)

Šolska inšpekcija opravlja neposreden nadzor nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov in aktov, ki urejajo organizacijo ter opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja.

5.2. Izobraževalni sistem

5.2.1. Evalvacija vzgojno izobraževalnega sistema

Tabela 4 :Evalvacija vzgojno-izobraževalnega sistema

Evalvacije	Rezultat	Institucija, ki razpolaga z virom
1. Spremljanje kazalnikov na ravni sistema	Letno poročilo o demografskem, družbenem, ekonomskem kontekstu vzgoje in izobraževanja, o naložbah finančnih in človeških virov v vzgojo in izobraževanje, o participaciji in napredovanju ter o dosežkih učencev	MIZŠ, RIC, PI, SURS
2. Evalvacija spremljanja triletnega cikla samoevalvacije ter spremljanja postopka izdelave poročil o kakovosti vzgojno-izobraževalnih organizacij	Poročila o kakovosti (vsako tretje leto)	ŠR, ZRSŠ, CPI, RIC (strokovna jedra)
3. Evalvacija letnega poročila o zunanjih evalvacijah s strani evalvatorjev/kritičnih prijateljev (na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno izobraževalne organizacije)	Letno poročilo o zunanjih evalvacijah s strani evalvatorjev/kritičnih prijateljev, kjer so opredeljene ključne ugotovitve in priporočila za nadaljnji razvoj zunanjih evalvacij v sistemu ugotavljanja in zagotavljanja	ŠR

	kakovosti	
4. Evalvacijske študije po EU državah za posamezna vprašanja	npr. Key Data on Education in Europe	Eurydice
5. Nacionalne evalvacijske študije	Poročilo	PI
6. Ciljno-raziskovalni projekti-CRPI	Poročilo	MIZŠ
7. Inšpekcijski pregledi	Letna poročila	Inšpekcija

5.2.1.1. Oblike evalvacije

a) Evalvacija I: Spremljanje kazalnikov na ravni sistema

Ministrstvo na ravni sistema zbira in analizira podatke obveznih področij in kazalnikov (glej Tabela 3) ter ugotovitve enkrat letno objavi v delnem poročilu (glej podpoglavje 6.1.). Za ta namen se preko načrtovanega projekta, sofinanciranega s strani Evropskega socialnega sklada, razvije potrebna aplikacija.

Tabela 5: Obvezna področja in kazalniki za spremljanje vzgojno-izobraževalnega sistema

Področja/ Obvezni sistemski kazalniki	Vir	Institucija, ki razpolaga z virom
1. DEMOGRAFSKI, DRUŽBENI TER EKONOMSKI KONTEKST VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	SI- STAT, OECD EAG, Key Data on Education in Europe	SURS MIZŠ
2. NALOŽBE FINANČNIH IN ČLOVEŠKIH VIROV V VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE	SI- STAT, OECD EAG, KEY Data on Education in Europe	SURS MIZŠ
3. PARTICIPACIJA IN NAPREDOVANJE (prehodnost)	SI- STAT, OECD EAG, KEY Data on Education in Europe	SURS MIZŠ
4. DOSEŽKI UČENCEV Dosežki na zunanjih preverjanjih	NPZ, matura, mednarodne raziskave: OECD PIAAC, OECD PISA, IEA TIMSS, IEA TIMSS Adv, IEA PIRLS, IEA SITES/ICILS, ESLC, IEA ICCS	RIC, PI, ACS idr. izvajalci mednarodnih raziskav
5. ZADOVOLJSTVO IN OBČUTEK VARNOSTI UPORABNIKOV IN UPORABNIC	OECD PISA, TALIS idr. mednarodne raziskave, deležniki, lokalno okolje (ankete, pogovori)	PI idr. izvajalci mednarodnih raziskav vzgojno-izobraževalne organizacije, pristojni javni zavodi

b) Evalvacija II: Evalvacija spremljanja triletnega cikla samoevalvacije ter spremljanja postopka izdelave poročil o kakovosti vzgojno-izobraževalnih organizacij

Vzgojno-izobraževalne organizacije **vsako tretje leto** pripravijo »POROČILO O KAKOVOSTI«, ki ga objavijo na domačih spletnih straneh. V Poročilu o kakovosti so v okviru obveznih področij analizirani kazalniki, načini, s katerimi vrtec/šola ugotavlja in zagotavlja kakovost s samoevalvacijo, ter ukrepi za ohranjanje in izboljšanje kakovosti. Kot pomoč pri samoevalvaciji bodo vzgojno-izobraževalne organizacije koristile znanje ekspertov znotraj strokovnih jeder, ki se bodo vzpostavila z namenom strokovne podpore in usposabljanja pri izvajanju samoevalvacije ter z namenom krepitve kakovosti na obveznih in izbirnih podpodročjih. Strokovna jedra bodo vsako leto pripravila evalvacijo spremljanja triletnega

cikla samoevalvacije (pri vzgojnoizobraževalnih institucijah, ki so triletni cikel zaključile) ter spremljanja postopka izdelave poročil o kakovosti vzgojno-izobraževalnih institucij, kjer bodo eksperti znotraj javnih zavodov na področju izobraževanja na sistemski ravni opozorili na potrebne izboljšave v naslednjem ciklu.

c) Evalvacija III: Zunanja evalvacija s strani evalvatorjev/kritičnih prijateljev (na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno izobraževalne organizacije)

Glede na ugotovitve zunanjih evalvacij, ki jih/če jih evalvatorji/kritični prijatelji opravijo v vrtcih/šolah, le ti vsako leto MIZŠ pošljejo Letno poročilo– ključne ugotovitve in priporočila za nadaljnji razvoj zunanjih evalvacij v nastajajočem sistemu ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževalnih organizacij. Prav tako je namen spremljanja zunanjih evalvacij ovrednotenje zasnove sistema zunanjih evalvacij z vidika izvedbe in prispevka h kakovosti za vrtec/šolo in šolski sistem ter priprava vsebinske analize kakovosti uvajanja izboljšav in samoevalvacije v vrtcih/šolah.

d) Evalvacija IV : Evalvacijske študije po EU državah za posamezna vprašanja, Nacionalne evalvacijske študije, Ciljno-raziskovalni projekti-CRPI

MIZŠ zbere ključne ugotovitve evalvacijskih študij ter ciljno raziskovalnih projektov.

e) Evalvacija V: Inšpektorat RS za šolstvo in šport

Šolska inšpekcija opravlja neposreden nadzor nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov in aktov, ki urejajo organizacijo ter opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja in MIZŠ **letno** posreduje poročilo o ugotovitvah.

6. VODENJE IN UPRAVLJANJE OKVIRA NA RAVNI SISTEMA IN NA RAVNI VZGOJNO- IZOBRAŽEVALNIH ORGANIZACIJ

Tabela 6: Vodenje in upravljanje okvira na ravni sistema in na ravni vzgojno izobraževalnih organizacij (VIO)

LETNA RAVEN		3-LETNI CIKEL	
VIO	**SISTEM (MIZŠ)**	**VIO**	**SISTEM (MIZŠ)**
Poročilo o uresničitvi letnega delovnega načrta. Letni delovni načrt se v okviru 3 - letnega cikla programa razvoja vrtca/šole vsako leto dopolnjuje z akcijskim načrtom.	**DELNO POROČILO vsebuje:** LETNO POROČILO o demografskem, družbenem, ekonomskem kontekstu vzgoje in izobraževanja, o naložbah finančnih in človeških virov v vzgojo in izobraževanje, o participaciji in napredovanju, o dosežkih učencev ter o zadovoljstvu udeležencev. LETNO POROČILO o evalvaciji spremljanja triletnega cikla samoevalvacije ter spremljanja postopka izdelave poročil o kakovosti vzgojno-izobraževalnih institucij. LETNO POROČILO o ključnih ugotovitvah in priporočilih za nadaljnji razvoj zunanjih evalvacij. LETNO INŠPEKCIJSKO POROČILO.	**POROČILO O KAKOVOSTI**	**SUMARNO POROČILO povzema:** LETNA DELNA POROČILA, ki jih pripravi MIZŠ. POROČILA EVALVACIJSKIH ŠTUDIJ in CILJNO RAZISKOVALNIH PROJEKTOV.
UGOTAVLJANJE IN ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA			

6.1. Vodenje in upravljanje okvira na ravni sistema- letna raven

Ministrstvo za področje sistema **enkrat letno izda delno poročilo**, ki vključuje obvezne kazalnike za sistem (podatke zbere MIZŠ), Letno poročilo o evalvaciji spremljanja triletnega cikla samoevalvacije ter spremljanja postopka izdelave poročil o kakovosti vzgojno-izobraževalnih institucij, Letno poročilo o ključnih ugotovitvah in priporočilih za nadaljnji razvoj morebitnih zunanjih evalvacij v nastajajočem sistemu ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževalnih organizacij ter Letna inšpekcijska poročila. Letno delno poročilo nas bo preko zbranih informacij usmerjalo pri sprotnem reševanju vprašanj neposredno v pedagoški praksi.

6.2. Vodenje in upravljanje okvira na ravni sistema – sumarna poročila

Ministrstvo za področje sistema vsako tretje leto objavi **sumarno poročilo** o opravljenih postopkih ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti in načrtih za njeno ohranjanje in izboljševanje, ki bo služilo nadaljnjim sistemskim spremembam na področju razvijanja ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v dimenziji vzgoje in izobraževanja. Prav tako bodo zbrane informacije služile kot izreden prispevek in v premislek snovalcem vzgojno-izobraževalnega sistema v državi.

Sumarno poročilo o opravljenih postopkih Ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti in načrtih za njeno ohranjanje in izboljševanje smiselno povzema Letna delna poročila, ki jih pripravi MIZŠ (glej podpoglavje 6.1) ter Poročila evalvacijskih študij in ciljno raziskovalnih projektov.

Tako delno poročilo na letni ravni kot sumarno poročilo obravnava tudi **posvetovalno telo ministra/ministrice - Svet za kakovost in evalvacije**, ki se za namen obravnave ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti sestane v širši sestavi: poleg 6 (šest)-ih strokovnjakov/strokovnjakinj s področja vzgoje in izobraževanja, od tega dveh strokovnjakov s področja metodologije, 5 (pet)-ih praktikov s področja vzgoje in izobraževanja ter enega predstavnika/predstavnico Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport bodo vključeni še predstavniki strokovnih svetov, predstavniki javnih zavodov na področju vzgoje in izobraževanja, ki jih določa ZOFVI, predstavnik sindikata s področja vzgoje in izobraževanja, predstavnik staršev, predstavnik NAKVISA ter predstavnik Inšpektorata za šolstvo in šport.

Poleg že omenjenega sumarnega poročila Svet za kakovost in evalvacije v razširjeni sestavi vzorčno pregleda poročila o kakovosti vzgojno izobraževalnih institucij, kjer so opredeljene ključne ugotovitve, ovire ter predlogi za izboljšave tako na ravni vzgojno izobraževalnih institucij kot tudi na nacionalni ravni. Svet za kakovost in evalvacije v razširjeni sestavi omenjena poročila vzorčno pregleda, kar mu skupaj s sumarnim evalvacijskem poročilom na nacionalnem nivoju predstavlja podlago za morebitno spremembo spremljanja obveznih podpodročij ter za morebitne predloge glede delovanja strokovnih jeder. Svetu za kakovost in evalvacije v primarni sestavi sumarno poročilo kot tudi poročila o kakovosti vzgojno izobraževalnih institucij predstavljajo podlago za predloge evalvacijskih študij in ciljno raziskovalnih projektov. Evalvacijsko poročilo o kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja na državni ravni je strokovna podlaga za potencialne spremembe učnih načrtov in morebitne sistemske spremembe znotraj predpisane zakonodaje.

Strokovno in administrativno tehnično delo koordinacije aktivnosti za izvajanje okvira ter delovanje navedene komisije izvaja Urad za razvoj izobraževanja.

6.3. Vodenje in upravljanje okvira na ravni organizacij- letna raven

Šola letno pripravi Poročilo o uresničitvi letnega delovnega načrta, ki ga v okviru 3 - letnega cikla programa razvoja šole vsako leto z akcijskim načrtom dopolnjuje in se pri tem opre na v prihajajočem projektu, sofinanciranem s strani Evropskega socialnega sklada, izdelanem Protokolu za izvajanje izboljšav in samoevalvacije v šolah in vrtcih, kjer so opredeljeni **strukturni elementi** samoevalvacijskega procesa ter kazalniki kakovosti na obveznem področju.

6.4. Vodenje in upravljanje okvira na ravni organizacij v triletnem obdobju

Vzgojno izobraževalne organizacije vsako tretje leto pripravijo POROČILO O KAKOVOSTI, ki ga objavijo na domačih spletnih straneh.

7. POGOJI ZA URESNIČITEV OKVIRA

Za uresničitev tako določenega okvira se preko dveh projektov, sofinanciranih iz evropskega socialnega sklada - **»Vzpostavitev, dopolnitev in pilotni preizkus modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja«** ter **»Posodobitev organizacije vodenja in upravljanja s podatki v inovativnih učnih okolij«** že izvajajo aktivnosti in razvijajo naslednja orodja:

- Aplikacija za vnos obveznih kazalnikov na ravni sistema (do avgusta 2018)
- Aplikacija za analizo Poročil o kakovosti (do avgusta 2018)
- Orodje za analizo znanja v OŠ (do avgusta 2018)
- Protokol za izvajanje izboljšav in samoevalvacijo v šolah in vrtcih, kjer so opredeljeni **strukturni elementi (vključno s kazalniki)** samoevalvacijskega procesa skladno z okvirom obveznih področij in podpodročij na ravni vzgojno-izobraževalnih organizacij (do avgusta 2018)
- Navodila za Poročilo o kakovosti (do avgusta 2018)
- Strokovna jedra, ki vzgojno izobraževalnim organizacijam nudijo podporo pri samoevalvaciji (do avgusta 2018).

Preko projektov, sofinanciranih iz evropskega socialnega sklada - **»Evalvacija in spremljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega sistema s pomočjo mednarodnih raziskav in študij (2016-2020)« ter** »**Priprava in implementacija e-ocenjevanja pri maturi (2016-2022)«** se izvajajo:

- naloge nosilcev baz podatkov (financiranje raziskav) (do decembra 2020)
- koordinacija pri realizaciji okvira znotraj Urada za razvoj šolstva (do decembra 2020).

Pogoji za uresničitev okvira, ki jih preko nacionalnih sredstev zagotavlja MIZŠ:

- izvajanje zunanjih evalvacij (na osnovi prostovoljne odločitve vzgojno izobraževalne organizacije), ki so primarno usmerjene v ovrednotenje uvajanja izboljšav in samoevalvacije (v letu 2018)

- v okvir LDN uvesti naloge, ki pripadajo javnim zavodom v skladu s tem okvirom (v letu 2018)
- imenovati razširjen sestav Sveta za kakovost in evalvacijo (junij 2017).

8. SKLEP

Ministrica za izobraževanje, znanost in šport se seznanja z gradivom Nacionalni okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja.

Nacionalni okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja se bo dopolnil po reviziji programa »Vzpostavitev, dopolnitev in pilotni preizkus modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja«, ki se bo zaključil avgusta 2018 ter po vzpostavitvi «**koordinacijsko – analitičnega središča**« ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti pri MIZŠ (Uradu za razvoj izobraževanja), ki bo odgovorno za pripravo skupne evalvacijske ocene izobraževalnega sistema.

9. VIRI

Brejc, Mateja, Sardoč, Mitja, Zupanc, Darko, Erčulj, Justina, Gradišnik, Sanja, Jurič, Alenka, Koren, Andrej, Savarin, Andrej, Zavašnik Arčnik, Mihaela. 2011. OECD Review on Evaluation and Assessment Frameworks for Improving Schools Outcomes: Country Background Report: Slovenia.

Brejc, Mateja, Koren, Andrej, Širec, Andrej. 2014. Evalvacija šol: Predlog sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti s samoevalvacijo in zunanjo evalvacijo v vrtcih in šolah v Sloveniji. Kranj: Šola za ravnatelje.

Brejc, Mateja, Jurič, Alenka, Širok, Klemen. 2008. Študija nacionalnih in mednarodnih pristopov h kakovosti v vzgoji in izobraževanju. Kranj: Šola za ravnatelje.

Brejc, Mateja, Zavašnik Arčnik, Mihaela. 2010. Samoevalvacija v šolah. Zasnova in uvedba ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno izobraževalnih organizacij (vrtcev in šol) - KVIZ. Ljubljana: Republiški izpitni center.

Evropska komisija/EACEA/Eurydice/Eurostat. 2015. Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v izobraževanju: Politike in načini evalvacije šol v Evropi. Poročilo Eurydice. Luksemburg: Publications Office of the European Union.

Evropska komisija/Eurydice. 2004. Evaluation of Schools Providing Compulsory Education in Europe. Brussels: Eurydice.

Jelenc, Zoran (ur.). 2007. Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Kos Kecojević, Živa, Gaber, Slavko (ur.). 2011. Kakovost v šolstvu v Sloveniji. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Krek, Janez, Mira, Merljak (ur.). 2011. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Zavod za šolstvo Republike Slovenije.

Marjanovič Umek, Ljubica. 2014. Strukturna kakovost vrtca: učinek na procesno kakovost in dosežke otrok. Sodobna pedagogika 65(2), 10-23.

OECD. 2013. Synergies for better learning: An International Perspective on Evaluation and Assesment. Pariz: OECD Publishing.

OZN. 2015. Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. Ljubljana: Center za evropsko prihodnost: Zgodovinski inštitut Milka Kosa.

Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela, Ur. l. 7/2014.

Program reform za izvajanje lizbonske strategije v Sloveniji. 2005. Ljubljana.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ((Ur. list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D in 47/15).

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Ur. list RS, št. 79/06).

Shema: **Osnutek modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja** (Pripravilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)